

Maa- ja metsätalousministeriö
Ruokaosasto

PÖYTÄKIRJA 1/2014
MMM013:00/2014

MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN 2014-2020 SEURANTAKOMITEA

Aika Perjantai 3.10.2014 klo 12:00-15:45
Paikka Paasitorni, Helsinki

Jaana Husu-Kallio/maa- ja metsätalousministeriö, puheenjohtaja
Taina Vesanto/maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja
Harri Ahlgren/työ- ja elinkeinoministeriö
Jyri Inha/valtiovarainministeriö
Tiina Malm/maa- ja metsätalousministeriö
Esko Juvonen/maa- ja metsätalousministeriö
Sini Wallenius/maa- ja metsätalousministeriö
Timo Halonen/maa- ja metsätalousministeriö
Matti Puolimatka/Elintarviketurvallisuusvirasto
Esko Leinonen/Maaseutuvirasto

Erja Loppi/Maaseutuvirasto
Marja Karvonen/Satakunnan ELY-keskus
Ulla Mehto-Hämäläinen/Keski-Suomen ELY-keskus
Tiina Suutari/Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Kari Kivikko/Hämeen ELY-keskus
Minna-Mari Kaila/Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Johan Åberg/Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Hannamari Heinonen/Suomen yrittäjät
Hannu Heikkilä/ProAgria Keskusten liitto
Anna-Kaisa Wuotila/Suomen 4H-liitto, 4H Lappi

Mirja Hellstedt/Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry
Anne Antman/Natur och Miljön
Pertti Iivanainen/Maaseudun kehittäjät
Risto-Matti Niemi/Suomen Kylätoiminta ry
Kati Pulli/SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto
Ilkka Peltola/Keskipiste – Leader ry
Taina Väre/Suomen Kuntaliitto
Leena Anttila/maa- ja metsätalousministeriö
Virva Terho/maa- ja metsätalousministeriö
Noora Hakola/Maaseutuvirasto

Poissaolijat: Rainer Lahti/ympäristöministeriö, Jari Huovinen/Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Lauri Korkea-osaaja/Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Pysyvät asiantuntijat: Kai Heikkilä /EU:n komissio, DG AGRI

Muut asiantuntijat: Annukka Lyra/maa- ja metsätalousministeriö, Anna Schulman/maa- ja metsätalousministeriö, Juuso Kalliokoski/maa- ja metsätalousministeriö, Sanna Koivumäki/maa- ja metsätalousministeriö, Marianne Selkänaho/maa- ja metsätalousministeriö, Sirpa Karjalainen/maa- ja metsätalousministeriö, Mia Repo/maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen kertomalla ERI-rahastojen yhteisen kumppanuussopimuksen sekä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014 - 2020 valmistelun tilanteesta. Kumppanuussopimus on toimitettu komissioon 16.9.2014 lopullista hyväksymistä varten. (Komission edustaja kertoi, että hyväksyminen tapahtuisi viikolla 41.) Ohjelma-asiakirja toimitettiin komissioon 25.4.2014. Elokuun alussa (7.8.) komissiosta saatiin 170 kirjallista kysymystä. Vastauksia valmistellaan kansallisen säädösvalmistelun rinnalla.

Toimeenpanon valmistelu etenee. Koulutukset ovat käynnistyneet ja tietojärjestelmiä kehitetään. HYRRÄn osalta sähköinen tukihaku alkaa, kun ohjelma ja säädökset sen mahdollistavat. Sähköinen haku Vipu-palvelussa avautuu huhtikuun alussa. Maaseutuverkoston toimintaa kaudelle 2014-2020 suunnitellaan.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Leena Anttila esitteli seurantakomitean asettamispäätöksen. Jäsenien toivotaan osallistuvan kokouksiin ja jäsenen on informoitava poissaolostaan varajäsentään.

Todettiin paikalla olevat. Paikalla oli 30 jäsentä/varajäsentä. Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin.

4. Seurantakomitean työjärjestys

Virva Terho esitteli seurantakomitean työjärjestyksen. Työjärjestys on pääsääntöisesti kauden 2007-2013 mukainen. Seurantakomitean tehtävät on päivitetty vastaamaan ohjelmakauden 2014-2020 säädöksiä. Todettiin, että lausunnon antamisen vaatimus vastaa päätösesityksen hyväksymistä. Kokousmateriaali jaetaan kaudesta 2007-2013 poiketen kaksi viikkoa ennen kokousta. Esityslista jaetaan edelleen kolme viikkoa ennen kokousta. Pöytäkirja lähetetään kahden viikon kuluessa kokouksesta

hyväksyttäväksi kirjallisella käsittelyllä, mikä pöytäkirjan osalta on kahden viikon pituinen (13 §). Esityslista ja pöytäkirja julkaistaan Maaseutu.fi-sivuilla.

Lisäksi todettiin, että kauden 2014-2020 seurantakomitean aineisto jaetaan Maaseutu.fi-piilosivun kautta. Linkki sivulle jaetaan kokouskutsun yhteydessä.

Päätös: Päätösesitys hyväksyttiin.

5. Teknisen avun indikatiivinen käyttösuunnitelma ohjelmakaudelle 2014-2020

Leena Anttila esitteli teknisen avun indikatiivisen käyttösuunnitelman ohjelmakaudelle 2014 – 2020. Ohjelman rahoitussuunnitelmassa tekniselle avulle on varattu 70 miljoonaa euroa julkista rahoitusta. Indikatiivisella käyttösuunnitelmalla tekninen apu jaetaan sitä käyttävien organisaatioiden (MMM, Mavi, ELY-keskukset ja maaseutuverkosto) välillä. Lisäksi tekninen apu jaetaan eri käyttökohteisiin (ohjelman seuranta, arviointi, viestintä, koulutus, verkostoituminen ja ohjelmaan liittyviä tehtäviä hoitavien henkilöiden palkat) kunkin organisaation sisällä. Käyttösuunnitelma vahvistetaan sen jälkeen, kun komissio on hyväksynyt Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman. Myöntämisvaltuudet jaetaan ohjelmakaudella 2014 – 2020 kolmessa erässä eikä enää vuosittain, mikä vähentää hallinnollista taakkaa.

Keskustelussa nostettiin esiin teknisen avun riittävyys kentän tarpeisiin. Tuotiin esiin, että ohjelman teknisen avun määrä on pienempi kuin hallintomallityöryhmän pienin ehdotus. On selvää, että sähköinen järjestelmä tulee helpottamaan jatkossa ELY-keskusten paineita, mutta sähköistämisen helpottavaa vaikutusta ei saisi huomioida kahteen kertaan sekä toimintamenoissa että teknisessä avussa. Henkilötyövuosien ja määrärahojen suhde aiheutti huolta. HTV:n laskennallinen hinta on melko korkea ja HTV-kiintiö on liian pieni suhteessa käytössä olevaan rahamäärään. Aluetiedottajien pois jättämisen vaikutus HTV-määrin ihmetytti. Keskustelussa nousi esiin myös tarve laajentaa teknisen avun käyttöä valvontaan. Lisäksi otettiin esille, että rakennerahasto-ohjelman teknisen avun käyttösuunnitelmassa ei ole lainkaan jaettu henkilötyövuosia ELY-keskuksille.

Todettiin, että huoli on yhteinen siitä, että välttämättömiin tehtäviin on riittävästi resursseja. HTV:t jaetaan siten, että käyttämättä jääneet voidaan siirtää seuraavalle vuodelle. Tämä tuo joustoa ELY-keskusten toimintaan. Joustoa saadaan myös siltä osin, että suunnitelmassa vuosi 2014 on mukana, eikä toiminta ole päässyt käyntiin vuoden 2014 aikana. ELY-keskusten teknisen avun kokonaismäärä ei ole laskenut,

vaan nousut 16 miljoonalla eurolla edelliseen ohjelmakauteen verrattuna. Aluetiedottajien poisto näkyy reservin mitoituksessa. Kansallinen lainsäädäntö ei mahdollista teknisen avun käyttöä valvontaan. Jos teknisen avun käyttöä laajennettaisiin valvontaan, nousisi myös teknisen avun kokonaistarve, jolloin koko ohjelman jo valtioneuvostossa hyväksytty rahoitussuunnitelma jouduttaisiin avaamaan uudelleen. Muistutettiin, että teknistä apua saa käyttää ainoastaan II pilarin toimintaan. Valtioneuvosto on linjannut ohjelman rahoituksen ja sen mukaisesti edetään. Teknisen avun henkilötyövuosien maksimimäärä on määritelty valtion talousarviossa ja niiden käyttöä seurataan, minkä vuoksi HTV-määrät on myös sisällytetty teknisen avun käyttösuunnitelmaan. HTV:n laskennallinen hinta on tällä hetkellä jonkin verran korkeampi kuin käyttö, koska laskelmissa on otettu huomioon yleinen kustannustason nousu ohjelmakauden aikana.

Päätös: Päätösesitys hyväksyttiin

6. Teknisen avun väliaikainen käyttösuunnitelma

Leena Anttila esitteli teknisen avun väliaikaisen käyttösuunnitelman. Väliaikaisella käyttösuunnitelmalla aloitetaan ohjelmakauden 2014 - 2020 teknisen avun menojen tukikelpoisuus ennen ohjelman hyväksymistä komissiossa, 1.9.2014 alkaen. Kukin teknistä apua käyttävistä organisaatioista voisi maksaa toimintamäärärahoistaan välttämättömiä teknisen avun menoja koko ohjelmakauden indikatiivisen käyttösuunnitelman mukaisesti. Syksyllä 2014 välttämättömiä menoja ovat esim. uuden maaseutuverkostoyksikön johtajan palkkakustannukset sekä uuteen ohjelmakauteen liittyvä tiedotus ja koulutus. Sen jälkeen, kun komissio on hyväksynyt ohjelman, teknisen avun lopullinen käyttösuunnitelma laaditaan vuosien 2014 ja 2015 valtion talousarvioon sisältyvien myöntämisvaltuuksien mukaisesti.

Päätös: Päätösesitys hyväksyttiin

7. Toimenpiteiden valintakriteerit

Sirpa Karjalainen esitteli valintaperusteet ja niiden roolin. Toimenpiteistä, joilta valintaperusteiden käyttöä edellytetään, ei tulla tekemään yhtään päätöstä ennen kuin perusteet ovat olemassa. Valintakriteereiden tarkoituksena on varmistaa, että resurssit kohdistuvat oikein ja tarkoituksenmukaisiin hankkeisiin. Kriteereitä on valmisteltu yhdessä ELY-keskusten ja Leader-ryhmien kanssa. Päätöksentekoa ohjaavat sekä

tukikelpoisuusehdot että valintaperusteet. Valintaperusteita ja mahdollista pisteytysjärjestelmää tullaan täsmentämään. Suunnittelu jatkuu.

Keskustelussa nousi esiin, että maatalouden investointien osalta pitäisi pystyä priorisoimaan ympäristöinvestointeja. Lisäksi haluttaisiin varmistaa, että toimintaan saadaan mukaan uusia toimijoita. Yritysten kilpailukyky tulisi näkyä paremmin kriteereissä. Haluttiin myös tietää, sisältyykö Itämeristrategia valinkriteereihin. Käytetty terminologia kaipasi osin täsmennystä.

Todettiin, että maatalouden investointien osalta maatalon talous on ensisijainen valintaan vaikuttava tekijä. Jokaisen maataloninvestoinnin osalta arvioidaan lisäksi ympäristöön, eläinten hyvinvointiin ja työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät. Uudet toimijat ovat olleet mukana valintakriteereissä. Valmistelun edetessä tämä poistettiin. On mahdollista lisätä uudet toimijat valintakriteereiden joukkoon. Yritysten osalta kilpailukykyä ei mainita, koska esitetyistä kriteereistä se on johdettavissa. Laissa mainitaan jo kilpailukykyyn liittyviä asioita. Kilpailukyky on peruslähtökohta. Itämeristrategia on mukana suuralueiden yhteisiä strategisia tavoitteita ratkaistaessa.

Komissio halusi esittää valintakriteereihin tarkasteluvarauksen. Lähtökohta on hyvä, mutta esitetyt kriteerit eivät vielä riitä strategiseen ohjaukseen.

Päätös: Esitystä muokataan kommenttien perusteella ja tuodaan seuraavaan kokoukseen hyväksyttäväksi.

8. Leader-ryhmien ja paikallisten strategioiden valintamenettely

Leena Anttila esitteli Leader-ryhmien valintatilanteen kaudelle 2014-2020 sekä antoi selvityksen toimintarahan käyttöön otosta omalla riskillä.

Hakemuksia Leader-ryhmäksi saatiin määräaikaan mennessä 54 kpl. Hakemuksia käsittelee MMM:n asettama valintakomitea. Ohjelmakauden 2014-2020 Leader-ryhmien rahoituksessa tullaan painottamaan eniten paikallisten kehittämisstrategioiden laatua. Lisäksi painotetaan väestömäärää ydin- ja harvaan asutulla maaseudulla. Valintakomitea tekee esityksen valittavista Leader-ryhmistä marraskuun puoliväliin 2014 mennessä.

Tällä hetkellä monen nykyisen Leader-ryhmän toimintaraha on loppumassa, joten MMM selvittää mahdollisuutta ottaa toimintaraha käyttöön kansallisella riskillä ennen kuin

maaseudun kehittämisohjelma on hyväksytty komissiossa. Ne Leader-ryhmät, joita valintakomitea esittää rahoitettavaksi, voisivat tällöin saada toimintarahaa kustannukset hyväksyttäväksi ennen ohjelman hyväksymistä. Syntyvät kustannukset maksettaisiin ryhmien hakua varten neuvotellulla kuntarahalla, joka on 20 % Leader-ryhmien julkisesta rahoituksesta.

Keskustelussa nostettiin esiin Leader-ryhmien tukala tilanne, kun ohjelmakauden 2007-2013 toimintaraha on loppumassa (osassa ryhmiä on jo loppunut) ja toiminnan jatkuvuudelle ei ole varmuutta. Mahdollisimman nopeasti pitäisi saada ilmoitus, että toiminta voidaan aloittaa kauden 2014-2020 osalta omalla riskillä. Kulujen kirjaaminen uuteen toimintaraahaan pitäisi voida alkaa. Tämä vaatii muutoksen lainsäädäntöön, että ennen vireille tuloa kustannukset voivat olla hyväksyttäviä toimintarahassa. Hakemuksen toimittaminen sähköisen järjestelmän kautta ei saa hidastaa käynnistystä. Tilanne nähtiin huolestuttavana. Varojen niukkuus ja loppuminen vaikuttavat ohjelman sulkemiseen ja uuden kauden aloittamiseen.

Todettiin, että menettelyt toimintarahaa käyttöönotosta omalla riskillä ovat valmistelussa siltä varalta, että ohjelman hyväksyminen viivästyy. Ennen kuin kustannukset voivat olla hyväksyttäviä, on tehtävä vähintään valintaesitys uusista Leader-ryhmistä. Leader-valintakomitean työsuunnitelman mukaan esitys Leader-ryhmien valinnasta tehdään viimeistään marraskuun puoliväliin mennessä.

9. Ohjelman viestinnän linjat vuosille 2014-2020

Annukka Lyra esitteli ohjelmakauden 2014-2020 viestinnän linjat. Vuoden 2015 viestintäsuunnitelma on työstettävänä. Kaikki ohjelman toimijat on haastettu selkeän kielen käyttöön. Vuonna 2015 järjestetään uuden ohjelman lanseerauskampanja, jolla on paikallinen, alueellinen ja valtakunnallinen ulottuvuus. Lisäksi vuonna 2015 on MMM:n, YM:n ja TEM:n yhteinen biotalouden teemavuosi, johon myös ohjelman viestintä osallistuu.

Keskustelussa nousi esiin, että EU:n roolia olisi hyvä saada levitettyä. Olisi hyvä, jos komissiosta tulisi ihmisiä alueille. EU:n hyväksyttävyyden Suomessa ei ole korkea ja tämä johtuu usein tiedon puutteesta. Tällä kaudella komissio haluaisi lisätä osallistumista alueiden tilaisuuksiin. Toimijoiden tietoisuus lisää myös ohjelman hyväksyttävyyttä.

Keskustelussa tuotiin esiin myös haasteet, joita uuden ohjelman sisällön kouluttaminen aiheuttaa ensi keväälle. Koulutuksia ei ehditä käynnistää, jos hanketoimintaa ei saada

hyväksyttäväksi ja käynnistettyä mahdollisimman pian vuodenvaihteen jälkeen. Esim. ympäristökorvausjärjestelmästä tarvitaan keväällä 2015 paljon tietoa. Sitoutumisaste ei saisi tiedonpuutteen vuoksi jäädä alhaiseksi. Ohjelman tavoitteita ei saavuteta, mikäli koulutuksia ei aloiteta riittävän aikaisin. Lisäksi viestintä pitää tehdä kohderyhmien näköiseksi, muuten viestit eivät mene perille. Nuorille kohdistettu viestintä nähtiin hyvänä, mutta on mietittävä tarkasti, millaiset asiat ja millaisessa muodossa tietoa välitetään nuorille, jotta se myös vastaanotetaan.

Puheenjohtaja totesi, että tiedonvälitystä parannetaan ja avoimuutta lisätään myös sillä, että seurantakomitean pöytäkirjat julkaistaan hyväksymisen jälkeen maaseutu.fi – sivuilla. Tärkeää on myös, että alueiden virkamiehet koulutetaan, jotta he voivat viedä viestiä eteenpäin.

10. Valtakunnalliset hankkeiden, koordinaatiohankkeiden ja EIP-ryhmien valmistelu

Sirpa Karjalainen esitteli valtakunnallisten hankkeiden, koordinaatiohankkeiden ja EIP-ryhmien valmistelun tilanteen.

Valtakunnallisten hankkeiden ensimmäinen ideahaku on tarkoitus järjestää marraskuussa avoimena hakuna, ts. hakua ei avata vain joillekin etukäteen määritellyille teemoille. Myöhemmillä hakukierroksilla otetaan käyttöön teemahaut.

Koordinaatiohankkeiden suunniteltuja aihealueita ovat energiatehokkuus, luomu, lähiruoka, luonnontuotteet, hoiva/hyvinvointipalvelut ja luontomatkailu. Lisäksi vesiensuojeluhankkeisiin on varattu 6,5 miljoonaa euroa ja niiden koordinaatio hoidetaan MAKERA:n ja MTT:n ”maatalouden ravinteidenkierrätys” –hankkeeseen yhdistettynä. Myös koordinaatiohankkeiden haku avataan marraskuussa 2014. Hankkeiden toteutus ja tuloksellisuus arvioidaan muutaman vuoden jälkeen ja sen perusteella tehdään johtopäätökset jatkotarpeista.

Maaseudun innovaatioryhmiä (EIP) perustettaneen tavoitteen mukaan ohjelmakauden aikana noin 10 kpl. Myös ensimmäinen EIP-ryhmien haku avataan marraskuussa 2014 avoimena hakuna. Innovaatioryhmän toimiala on maa- ja metsätalous ja niihin tiiviisti kytkeytyvät aiheet. Pakollisina jäsenenä ryhmässä ovat viljelijät/ metsänomistajat, tutkijat sekä asiantuntijat. Valinnassa haasteellista tulee olemaan, että löydetään hakijoiden joukosta todelliset innovaatiot. Lisäksi toimet eivät saa vääristää kilpailua. Hakuja järjestetään tarpeen mukaan vuosittain tai puolivuositain. EIP-ryhmien avoimen haun yhteydessä järjestetään myös valintakomitean jäsenien haku.

Keskustelussa kysyttiin, miksi yhtenä koordinaatiohankkeena on energiatehokkuus eikä esim. bioenergia. Lisäksi esitettiin, että yhtenä aihealueena olisi maaseutumatkailu, koska luontomatkailua pidettiin turhan rajaavana.

Todettiin, että bioenergiaa on edistetty jo vuosien ajan, se ei ole enää uusi teema, joka tarvitsisi koordinoituja kehittämistoimenpiteitä. Energiatehokkuudessa on tarkoitus myös toimia yli rahastojen. Maaseutumatkailu puolestaan on liian laaja kokonaisuus koordinaatiohankkeen teemaksi. Toimia halutaan keskittää enemmän ja siksi aihealueeksi on valittu luontomatkailu.

11. Maaseutuverkoston valmistelun tilanne

Taina Vesanto esitteli ohjelmakauden 2014-2020 maaseutuverkoston toimintasuunnitelmaa sekä ohjausryhmän rakennetta. Toimintasuunnitelmassa kuvataan toimintaa mahdollisimman yleisellä tasolla. Vuosittaiset toimintasuunnitelmat kuvaavat toimintaa tarkemmin. Maaseutuverkostopalvelut toimii Mavin yksikkönä. Ohjausryhmän toiminta muuttuu teemapainoitteiseksi. Edustuksellista työskentelyä tulisi vähentää. Tarkoitus ei ole rakentaa seurantakomitealle kilpailevaa kokoonpanoa.

Esitystä uuden ohjausryhmän kokoonpanosta pidettiin viranomaispainotteisena. Ohjausryhmää tulisi laajentaa. Myös teemoja kaivattiin lisää.

Todettiin, että jäsenten lisääminen ei liene ongelma. Haastavampaa on löytää tekijät teemaryhmiin. Ohjausryhmän tehtävänä pitää olla ohjelman vaikuttavuuden esiin tuominen. Sen pitää olla toiminnallinen enemmän kuin edustuksellinen.

12. Muut ajankohtaiset asiat

Muita asioita ei ollut.

13. Seuraava kokous

Seuraava kokous järjestetään ohjelman hyväksymisen jälkeen. Päivämäärä ei ole vielä tiedossa.

14. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.45.

Helsingissä 4.11.2014

Seurantakomitean puheenjohtaja,
kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Seurantakomitean sihteeri,
maaseutuekonomisti

Virva Terho